לח״ק קמי, כמצוה נרם״י סס ל״ס ח״נ, ועלס הוח המכוין ח״נ דלח״ק רסות ולרסנ״מ מיסוד דעל ריני״ק לק״מ סייכו דרסנ״מ דמילו רסנ״מ רסות נעלמח קלמר לחסה רסמי לומר להסס כו׳. ומס סלמרו סס נגמרח וסכי חנחי פוטר נים רחסים מדון מחי דלסי נים ים לומר לנסון רניס קמי על ח״ק ול״ח נכו סדיה״נ ותו לח ולחפטר סכוונת סרסנ״ח כמס״כ סמו״ר סס ו״ל וריני״ק קנר כח״ק מק״ו דהסחח לם״ק דל״ל מנוס חלח רסות לחפ״ס כ״ז סלח נגמר סדין לח״נ דילדע להיכן סדין נוטס סרסות נילו לעסות פסרס ריני״ק למ״ס לים מנוס לח כם״כ על״ל וכן נלמה ממס״כ כם׳ נד״ם וכני חנחי. דל״ל מסחסמע דנריסן לח״כ לנטוע כו׳ וסייכו ע״כ ח״ק וריני״ק וכדנכי סמו״ז דמילו ר״ח נכו סדיה״נ ל״ל כלל דרסות לנטוע. וכפפר רניד סזסנ ר״פ סופנים כמנ ומנוס נומר מחילה מי פסרס נעיתו כו׳ ונידוע להיכן סדין נוטס ח״ח לסמי לנטוע דח״כ חומס לזה סזוכס על״ל ונמנוסת המלוך סימן רכ״ו כמנ נ״כ ו״ל ומס לפפר לדיין לעסות פסרס נין סני סכמות קודס סיודע להיכן סדין נוטס כדי סילכו נמהנה ונסלוס סניהס זהו מספט סים נו נדקה כו׳ ונחמת מין כן סהלכה מנח כמצוה נמוימ.

אברהם אבא שיף ממינסק מחנר ס׳ תעופות למס.

לבי לחקקי ישראל.

לכל קהלא קדישא הדין, די בכל אתר ואתר שלמכון יסגא!

טרם אבוא לבאר לפני קהל קדושים טעמי ונמוקי הבמה שמראש נתתי ידי להציונים והציונית, ואח״כ החשיתי פטבי ועי״ר, ומה ישראלי היום לצאת במחאה גלויה ומפורסמת נגד השיטה והמחזיקים בה — הנני מוסר מודעה כי בכל מקום שיבואו בדברי אלה איזה ביטוי קשה ודבר סרה על מחזיקי השטה, לא על הכלל כלו יצאתי, כי אין זאת מנמוסי ונדרי להקל בכבוד שום איש, אפי׳ אם יהיה חוטא לבדו נגד ד׳, כ״ז שלא הגיעו פרי רשעו וזדונו להיות מחטיא אחרים ובפרהסיא, ומכש״כ באשר יודע אני היטיב כי עוד ימצאו בין המכונים ציונים יקרים ותמימים, חסידים וישרים שנפלו ברשת זו טמנו להם בלא יודעים, ואף כהיום אחר שהוסרה הצעיף והמסכה מעל הציונית ונגלתה המזימתה שתולדותיה המה אבות נזיקין לבלע ולחבל קודש בישראל, עוד טח עיני כמה אנשים מראות ולבם צפון מהשכיל כל זאת, על אנשים כאלה אשר לבם רד עם אל, ויאמינו בד׳ ובתורת משה עבדו, ויקר בעיניהם דרויל וכבוד התורה והוניה ומחזיקיה, והבוכים ומבכים במר רוחם על חילול השם ועל כבוד ישראל כי גלה, על אנשים מצוינים כאלה, כמובן, לא ארהיב עוז בנפשי חיו להקל בכבודם, ולנגוע בהם אף שמץ נגיעה קלה, כי לכל העם כזה בשננה היא, וד׳ יסלח להם, ונם קוראי דברי לא יטעו בזה — אולם על זרון האנשים החפאים בנפשותם, היודעים כי הענל הציוני הכל הוא ואין בו מועיל, אך יכוונו בו לפרוש רשתם וממשלתם על נפשות תמימים וישרים לעשות מזה כונים למלאכת השמים, ותמור קול תורה הביאו במחנה ישראל קול־תורא, להדיח ולהטות לב אחבי׳ מאחרי ד׳ ותורתו, ולתת להם תורה ואמונה חדשה עפ״י שיטת הירצל באמונת המשיח ותורה מן השמים, נם שיטה בחינוך הבנים וליפורם, עפ״י רוח הלאום, לא עפ״י רוח הדת, עפ״י שיטה חדשה שבדאו מלבם, ותמור למוד התורה היראה ומוסר ד׳ בבתי כנסיות ומדרשות הקימו להם בתי ועד ובתי משתה לבלות הזמן בליצנות וכל מיני שטות, כמבואר הכל בהמשך דברי אלה, ועוד לא יבושו להשתבח באספות מורשיהם

ובעתוניהם להביא בחשבון כמה במות כבר העמידו בערים שונות וכמה נפשות האבידו מישראל עפ"י אופני שיטתם ושטותם, ועודם מתפארים כי המה אך המה ציונים אמתיים ויהודים כשרים הנמו — עליהם ובגללם באתי לפני כל קהלא קדישא הדין, די בכל אתר ואתר, לבאר את הענין הציוני, כגלוי לפני מראש ו"ד סוף.

בהתחלת צמיחת הציונית כשהובאה לפני מחברתו של הד"ר הירצל בשם „מדינת היהודים", שאלני המורשה דפה הר"נ ראזענקראנץ ז"ל חות דעתי, והשבתי לו שהוא כמבואר בנביאנו הקדושים ז"ל. וישאלני לבאר לו תשובתי יותר, ואומר לו שהוא הכתוב בדניאל: „ובני פריצי עמך ינשאו להעמיד חזון ונכשלו"... וכן היה מרגלא בפומי תמיד אמנם כשהתחברו להרעיון הזה הרבה אנשים מבני ציון היקרים באמת והרבו דברים עמדי, נמשכתי אחריהם לביא אתם לבית ידידי הרב הגאון מוהי' ראש"ש נ"י מו"צ דפה אל האספה הראשונה, ואח"כ עוד לאיזה אספות שהיו בבתים אחרים, ואח"כ הרשיתי להם לעשות אספותיהם גם בביתי, ובמשך הזמן נשרש הרעיון הציוני גם בלבי, אבל רק על דרך ומאמר העולם „אם לא יועיל לא יזיק". וחשבתי ג"כ אולי תהיה עי"ז איזה תיעלת לכמה פרטים, היינו האחדות והשלום, ולבל יאמרו הרחוקים כרבורם תמיד, שמרחקים אנחנו אותם מאתנו, ואולי כשיתקרבו הלבבות לפעול יחד בענין אחד, אף שידעתי שלא נפעול אצלם הרבה, עכ"ז יוכל היות שיבושו ויכלמו לכה"פ לעשות זר מעשיהם בפרהסיא, וישמרו א"ע מהבעים בזה את שותפיהם העודרים עמהם יחד במערכה אחת, ונראה בזה לכה"פ שינוי מעט למובה, ויתנהג המפעל הזה בנימום וברך ארץ ובשובה ונחת, אחרי שידרשו עצת הזקנים להורותם הדרך ילכו בה והמעשה אשר יעשון, ועל כל צרה שלא תבוא ח"ו באיזה מדינה תהיה התועלת מהאחדות להושיט ע"י איזה עזר ותמיכה. ומה החסרון בהוסד גם הבאנק, אחרי כי לא יהיה בהמפעל הזה שום שמץ ופסול ודופי. ואם באמת יהיה הבאנק בהסכם כל אחביי ומפלנותי', הלא קבוץ העשרים מיליון רו"כ הוא מדברים היותר נקלים, ואף אם לשוא יהיה חלומותם להביא בזה ישועה ממשית בגאולה אמתית, עכ"ז הלא סגולה רבתי תהיה לנו לכל הדעות לתת לנו לרחמים לפני אבינו שבשמים ולזכרון לפנינו כי הלא רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו!

כן היו כל מחשבותי ע"ד „הציונית" אז, וכן חשבו כל התמימים מהציונים, כאשר באזני שמעתי רעיון כזה, ע"ד החובבי ציון, גם מאת הרב הגאון מוהר"ש מאהליווער ז"ל ואמר בזה"ל: „הן זאת צריכים אנו לדעת, כי לא כמחשבותיהם, אשר יחשובו ע"ד מלוכה וכו' מחשבותינו, רק ברך סגולה והתעוררות היא אצלינו, ע"כ אין לנו להפרד מהם".

מפני מעמים הנ"ל הרבה עשיתי ופעלתי אח"כ בפה ובהסביבה לקרב לבבות אנשים הרבה לתת גם המה ידם להענין הנ"ל, והוסכם אצלי לעשות גם רצון שולחי, להיות ציר אל האספה השניה בבאזעל, כדי לראות ולחקור את הענין עם כל המתעסקים והמשתתפים בו יותר ובכדי שאוכל אח"כ לדעת ולהניד משפט נכון, ולא השנחתי על אשר היתה נסיעתי מוזרה בעיני חברי, ובעיני רבים. ורעיונות שונים, פן יהיה הרעיון הזה למכשול ולפוקה לבית ישראל לא עלו על דעתי כלל, יען כי הציונים הראשונים שהיו מתחלה בפה לא עוררו בלבי שום חשד וספק כלל.

כשני שבועות לפני נסיעתי לבאזעל, נזדמן הדבר עפ"י איזה סבה מהשי"ת שהייתי ימים אחדים בפינסק, והציונים דשם בהתרע להם ע"י מכ"ע „היא וועלט", כי הנני ציר לאספת באזעל חרדו ובאו לבית מלוני, וגם כברוני לדרוש בבהמ"ד הגדול דשם, ובמובן, ראשית חכמה יראת ד', להניד להם עפ"י דרך הדרוש את דברי ד' לשמור מצותיו,

וביחוד מצות שבת שהיא סבה למטרת ישועתנו כמאמ"ל: „אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין", ובארתי כונת רז"ל, ואכ"מ. וגם יתר הדברים סבבו הלכו עד"ז כי אין הדבר תלוי אלא בתשובה ובוריזות מעשינו להתקרב אליו ית', ועי"ז כמו כן יחיש לנו השי"ת את גאולתו בקרוב, ובאתי מענין הנ"ל אל ענין הציונית ואמרתי: „וכי תשאלו אותי לפי דברי הנ"ל מהו מטרת נסיעתי לבאזעל הסיתרית את דברי, כי משם מבאזעל לא תצא התשובה? ע"ז הנני להניד לכם כי גם את דבר הקאנגרעס מצאתי בכ"ז מוכשר בעיני, וכדמיון המעריכה הגדולה שתהיה בפאריז בשנה התשע עשרה, שאליה ינהרו אנשים מכל קצוי ארץ ויפזרו כסף וזמן, לראות גודל ערכה, כן הוא הקונגרס אשר יחשב אצלי לווייסטאוועץ גדולה, שעוד לא קרה אצלינו למן היום שנלינו מארצנו שיבואו בנים מארבע כנפות הארץ להתועד יחד משך איזה ימים לדבר על עתותינו ותקון מצבנו הנורא, שגם לו יהיה הקבוץ מאנשים שונים ברעותיהם עכ"ז הוא דבר גדול, ואחשוב כי לפי דברינו הקודמים שמדתו ית"ש למדוד מדה במדה, הנה כאשר יתקרבו בנים ויתנו ידם החרדים עם החפשים [חי' לא להסכים על מעשיהם] ככה יעשה השי"ת לנו, ויפתח יד לפושעים אשר ישובו אח"כ אל ד' וכמש"כ השיבנו ד' אליך ונשובה ע"י אליהו ז"ל, וכמבואר בילקוט סוף מלאכי" [וביאור דברי אלה בזה נדפס כעת בביאורי על הגדה ש"פ בפסקא שפוך חמתך וגו' ע"ש].

עוד הוספתי לאמר שלא באתי בדרשתי זו להלהיבכם לציון כי כבר הנכם נלהבים גם בלעדי, רק להעיר אתכם על ג' דברים נכבדים ונחוצים. א) טרם כל תדעו, לבל תדמו בנפשותיכם כי הפעולה הזאת היא חלילה כונת האני־מאמין בביאת המשיח שאנו אומרים בכ"י, וע"כ אף אם יתבטל הענין הזה, אל נתיאש חי' מהאמונה הנ"ל. ב) לבלתי עשות שום דבר בלי רשיון הממשלה ירה"ה, וכי תציעו לפניה בקשת רשיון בטח נתון תתן כמו שנתנה להחברה יאי בארעסא. ג) „לבלי פנוע בכבוד שום איש אשר דעתו לא כדעתכם, ולבלי עשות פעולתכם בהתלהבות יתירה רק בשובה ונחת, כי כן נוכחתי לדעת, ואם תלכו בדרך ישרה כזו אז אינני מוצא בזה התנגדות חי' מצד חוקי תוה"ק, והארכתי בזה כידוע לקהל השומעים אז את דרשתי בקהל עם.

אולם לאיזה ציונים דעיר פינסק לא הוכשרו דברי ואחד מהם בא לביתי ויבא לי מכתב מחאה בשם הציונים, כי לא פללו לשמוע דברים כאלה יוצא מפי ציר הציונים הנוסע לבאזעל! והציוני השליח הלז עוד התפאר בחוץ, כי בבאזעל יקראני לצאת עמדו לדועל [סיקל]. במדומה לי שאמיץ כח הלזה נתעלה היום למעלת נענעראל ציוני, ואולי עוד יותר לאחד מראשי הפרקציע ואחשוב או בלבי, עתה הוא בכתוב: „קרבו רודפי זמה [אבל כאשר זכרתי אותם] מתורתך — אוי — רחקו"! ואשתוק על דבריו ועל הזיותיו, ותשובתי היתה אליו כי אינני מכיר את הציונים דפינסק, ורק ע"ד הציונים דהוראדנא הנני ציר שלוח לבאזעל, והנני מכיר אותם והם מכירים אותי, ויצא ממני הציוני הלז וחמתו בערה בו...

ולשמע הדברים הנ"ל בעיר, נקבצו ובאו אלי טובי הציונים דשם לפייסני, ובקשו ממני סליחה. ע"ד דברי השוטה הנ"ל, ונעתרתי להם להניד שניח, וכמעשי בראשון, כן היה תוכנו של הדרוש השני במאמר השני מהנמ' דשבת ק"ש מענין ק"ש ותפלה אשר ע"י בטולה היתה סבה להריסות עיר קדשנו ותפארתנו. וגם חזרתי וכפלתי רעיונותי מאתמול בהוספת דברים, ונפטרתי מהם לשלום, ואמנם המכתב לא החזרתי להם באמרי

כי הגני רוצה להראות זאת להציונים דמחני, ומובן הדבר כי התשובה היתה כי בכל דבר טוב ימצא גם חלבנה, ואין למרין מן הפרט על הכלל.

אחר הדברים האלה שמתי נסיעתי לווארשא, ואבא שם ביום א' פ' תצא, ונקראתי לבוא מקודם לאספת הרבנים אשר היה עוד טימי האספות הקודמות בש"ק העבר, ויראוני את כתב ההחלטה הנעשה ונגמר ביניהם, הידועה והנרפסת בפ' "ציון במשפט", ובשאלי את הרבנים: על מה ולמה זאת לכם? ספרו לי כמסופר באריכות בפ' "ציון במשפט" וכי באספת הקודמות דרשו מהם ראשי הציונים לבאר להם הסבה שהחרדים עומדים מרחוק להציוניות ויחליטו הרבנים כי יחרדו מאימת הקולתורא והמקלתרים לבל יפרצו פרץ ברתוה"ק אצל החרדים כשינשו אליהם ועיב אם יסבימו החפשים שיוסד "ועד רבני" ביחוד ע"ז, לשמור את הציונית לבל תשג נבול עולים, נבולה של תורה, ילך עמנו אחר הרעיון ואם לאו שוא יהיה כל עמלם. ולו באמת היתה אז שאלת ראשי הציוניח בתום לבב, הנה היתה אז תשובת הרבנים תשובה נכונה, ושובה גם ישרה להמעל והרעיון הציוני, כי לשואל כענין היתה ההחלטה תשובה כהלכה, וע"כ חתמתי גם אנבי עליה.

אכל מה מאד נשתוממתי בבואי אל האספה הכללית בווארשא ואראה מחזה אחר לגמרי מקולות ווכוחים ע"ד הקולטורא, ומחזות פניהם הנלהבים הבנתי ונוכחתי כי דרך אחרת להחפשים המקלטרים מרוסיא, המה לא יחפוצו לדרוש באמת ובעצה נכונה, רק להוציא ע"י הציונית את נכלי מחשבותיהם. ויהי בהקרא לפניהם החלטת הרבנים, מקרא ותרנום נהיה בהלה גדולה וקול רעש החפשים במחנה: אינקוויזיציא! אינקוויזיציא!.. וכמעט לפני כלות האספה אחרי דרשתו של הנ"ס הארוכה כדרכו — הגדתי להם דעתי בתור מפשר, וזה תוכן דברי: כנראה אספתנו סביב השלחן הזה הנהָ תולדה נמשכת מהשלחן של האספה הראשונה הגדולה ממנה לפני שנה בבאויל, אשר בה נקבצו רבים ובאו שמה להחיעץ על מצב אחביי במקומותיהם למושבותיהם, על דרכי חיי אומתנו ומצבנו הרחוק למצוא איזה ארוכה לעמנו ולהחיות משפט מצבנו. האספה הבאויל הזאת — אמרתי — נוכל לכנותה בלישנא קלילא בשם שוע"ע או"ח, והשו"ע הזה הוא נ"כ לימוד לפני בע"ב נבונים. היוצא מזה כי אספתנו ושלחן ישיבתנו כהיום בווארשא, מחויבת נ"כ להיות כיוצא בה, שתשב ותעמוק רק בשו"ע או"ח, ובאמת רואה אני הפעם כי אספתנו עוסקת בשו"ע יורה דעה — המסור רק לרבנים ומורי הוראה לעם, ואם תחשבו שכבר כליתם חקכם בשלחן ערוך ארח חיים לכל פרטיו, וכבר יגל יעקב ישמח ישראל, הנני מוצא א"ע מחויב להגיד לכם כי לא כן, אחי! השו"ע או"ח עודנו רחוק מאתנו הרבה כי ערך 15 % לכל היותר הנם מחזיקים ברעיון הציוני [וטעיתי אז ברמיוני כי הלואי שתגיע עד 5 פר'] ויתר העם אינו רוצה עריין אף רק שמוע ודעת ממנו, ולמה הדבר דומה? לתינוק המוטל בעריסתו ומעוטף במעטפותיו, בטרם עוד יוכל להניע ידו לקחת אוכל לתוך פיו, ומכש"כ להניע רגליו וללכת, באשר ככה הורגל להיות חתול בחתלותיו מיום הולדו, ויבא אחר ליעץ לאמו להתיר חרצבותיו ולהסיר חתלותיו שהחתל בהם, ולהרגילו לעמוד על רגליו לבל חצטרך לשאתו בכתף, ושיוכל לקחת בעצמו אכל אל פיו, ולא יצטרך לעזרת אחרים, ובתוך כך יבא השני ויאמר לאמו מהנחוץ עתה ללמדו גם שפה ולשון, על רגל אחת — האם לא יחשב השני לאיש משוגע וחסר דעת?! הילד עודנו רך וחלש, לא יוכל עוד להניע יד ורגל ועוד לא יצא מחתוליו לחלץ את עצמותיו שיהיה כחו במתניו, להיות בריא אולם, כבר חושבים ללמדו דבור ושפה!

הרנעו נא עד שיתוקן תחלה בכל אלה, ואז תראו אח"כ, כי מאליו יבין לדבר שפת אמו בשפה ברורה ובנעימה. כמו כן נמשלנו אנחנו עב"י, גם לדבריכם ומחשבותיכם בהציוניות, כי מרוב פזורנו בין הגוים, נאבדו ממנו הכחות המבעיים, והננו לשמצה בפי כל אויבינו כי עם בנ"י אינם יכולים להתנועע ברוח־חיים של פרנסה להשיג פרנסתו בעמל ידו ופועל כפיו, ורק כעלוקה מוצץ הוא לשד עמל אחרים, וע"כ עלינו לשים עצות בנפשנו להראות לפני כל, שגם לנו היה ארץ אבות, וגם אנחנו יכולים לחיות ככל אדם ובכחנו ועוצם ידנו (בעזר השי"ת) להוציא לחם מן הארץ ולהנות מרנן שמים — גם לדבריכם אלה אינני מבין מה אנחנו שומעים כאן עצות שונות, כי למען התפתחות הלאום נחוצה קולטורה, ואפילו לו תהיה כמו שיש אומרים שהיא רק ללמדו שפתנו ודברי ימינו, אבל האין זה סכלות? חכו נא עד שיבא ישראל תחלה אל כחו, שיוכל להתנועע ככל אשר יחפוץ, ויהיה בריא אולם ואז תראו כי ידבר אי"ה כלשון עמו גם מכלי קולטורתכם. ע"כ שמעו נא לעצתי כמפשר בדרך פשרה, אם פחד ואימת הרבנים עליכם גדולה כ"כ מן יקימו עליכם אינקוויזיציא, אף כי שעות גדולה טעיתם, כי הרבנים אינם חפצים למשול עליכם, באשר יודעים המה כי עד שלא ישפוך ד' את רוחו עלינו עוד לא יאחו את הקרע שנקרע מעל האומה עד היום, והם רוצים רק לשמור שלא יתרחב הקרע עוד יותר, ע"כ תרחיקו את הקולטורה הלאה מחוג הציונית ואז תוכלו לדרוש גם ה„החלטה" של הרבנים להשיב אחור, ונסתפק בסכום החברים שיש עד היום להרעיון, אפס אם רוצים אתם ללכת הלאה קדימה להוסיף אומץ ולהרבות מספר החברים, אזי עליכם לקבל עצת הרבנים בהחלטתם הצודקת ותוסיפו אומץ. ואם לא תשמעו ותכניסו גם את חלאת הקולטורה החפשית אל הציונית, דעו לכם כי הציונית תשיג דחיפה עצומה לאחור ומטרתכם תהיה מכם והלאה, ולהבל וריק יהיה יגיעכם, ואפיים במליצת הכ' „לאמר לך אתן ארץ כנען", כי הארץ הזאת מניע לנו עם"י היושר והצדק באשר „היא תבל נחלתכם", אבל נא, אחי, אל תנעו במשיחי, אלו תשב"ר, ובנביאי אל תרעו, אלו ת"ח!... וסופו של דבר, כי היה לנו עמהם עוד איזה אספות, והמה באחת נמרו והחליטו לקיים הקולטורא ולבטל ההחלטה, ולקיים 500 רו"כ עבור ציוני סינסק שהמה יהיו מורי דרך הקולטורא! ועוד דברי שטות כאלה, ונפרדנו מהם, מבלי לקחת עוד חבל באספתם. ואמנם מאשר כבר היה מוכן לפני הרוגדרייזעקאָרטע, ומה גם כי רציתי להתראות עם חתני בטריעסט, [שמעתי כי איזה מהציונים יתלוננו עלי כי נסיעתי לבאזעל היתה שלא לשמה! ואינני מבין, אטו „שלא לשמה" מלתא זוטרתא היא? כמדומני, שלא ראיתי שם שום נוסע שבא לשם ציון האמתית!!] נתיישבתי עם ידידי הרב הג' מסאקאלקא אז, שהי' צריך ג"כ לנסוע לקאָרלסבאד ונשאר אצלנו שאין להוציא משפט ברור על הענין, עד שובנו מבאזיל, כי יוכל היות ששמה באספת רובם ישתנה הרבר מעיקרו, ונדע לחקר דבר, הטובה היא אם רעה. והנה דבר ותוצאות אספת באזעל הלא היא כתובה בספר הישר „ציון במשפט" והנני בא עתה אך לברר דעתי אז, שמנו נסיעתנו ביום ג' הנ"ל לבאזעל, ואחרי בואנו לשם בהי"ת, ראינו כי הד"ר הירצל לא רצה לדעת מן הדבר הזה מאומה, וגם איננו יודע מה זאת העבודה למו, רק החפשים הקיצונים וביותר מרוסיא, המה יחפצו להשיג מהציוניות עזר לשיטתם, ולהסתיר פניהם במסוה הציונית, עד שדחה אותה הד"ר הירצל בדרך דיפלומאטיא לצאת חובת כל הדעות, ונמנתה על זה קומיסיא מיוחדת, שהחליטה להסכים למנות ועד רבני מן ג' רבנים שיבחרו מארצות שונות, וכאו"א מהם יצרף אליו עוד שנים מארצו, וכן הבטיח לי הד"ר נאסטער, כי בעוד ג' ימים

יצא הפרטי־כל ותהא נרפסת החלטתם זאת גלויה לכל, ברור בלא שינוי. תשובתי לשואלי בשובי מבאויל, ידועה ונרפסה בהצפירה והמליץ; ואמנם נתפעלתי מהאפסה [שבאמת היתה אויסשטעלונג גדולה ונוראה אשר כמוה — אמרתי בלבי — לא תוכל עוד היות, כ"א בהיות ישראל על ארצו, ברצות השי"ת] ואם תביא רק תועלת האחדות, ג"כ הוא דבר טוב, ועי"ד הקולטורה הבשיח נאמנה ה' נאפטער כי יהיה בהסכם ורצון הרבנים, והוא דבר היולי לע"ע, ודבר טוב הוא הבאנק וכו'...

וע"כ החזקתי את המפעל ולא עלתה על מחשבתי שתהיה אחריתה כמו שנגלתה לפנינו היום, עד שראיתי אח"כ כי התחילו בעלי הקולמורה לצאת ממחבואיהם, להשליך שקוצים ורמשים על הכלל כלו ונעשה כל העולם כמרקחה. כל אשר עט סופר בידו מצא מקום לעמוד בסער האשפות ולדבר סרה על הרבנים והחרדים, אשר לדברי המקלמרים, הנמו רק כאופן החמישי בעגלה, והציונית כבר תוכל עמוד גם בלעדם, והפרוד בין המשכילים והחרדים הלך הלוך ורחב במכה"ע והתפרץ מיום ליום, עד כי בא השטן לרקד גם בין הרבנים, ובין הרבנים המרגישים, למרגישים עוד ביותר, אפילו בפגימה רקה מן הרקה. מני או, כאשר ראיתי כי הציונית משרכת דרכיה והולכת בדרך נלווה, החלותי לעמוד מרחוק ולבלתי דבר עוד מטוב ועד רע. ועכ"ז מהצד הפצתי החבולות וערכתי איזה מכתבים לאיזה מטובי המשכילים, שמצאתים לנכוני דבר, כי הקולטורא תהפוך משורש את רעיון הציונית עד תומה, ובקשתי מהם שהמה יתערבו בזה, להרבית מאמרים, לבטל את הקולתורא ולהשקיט את דברי הבוז והשיקוצים. אבל לא פעלתי בזה מאומה. ולכן כאשר נתבקשו הרבנים ע"י המורשה שלהם בקול קורא ובצירוף מכתבי עוד רבנים, לתת היתר להציונית הענוגה להנשא בקהל רב, לא עניתים, ואשחק להם ולחלומותיהם, כי כלום ציון להיתר היא צריכה? ולאידך גיסא, מה יועיל ההתר גם ממאה ורבבות רבנים, אחרי שהאם וגם הבת ציון אינה מסכמת לעיקר השידוך ואיננה רוצה להנשא כי אם לאנשים מהוגנים, ברוח תורה ויראת ד', ובלעדי זאת היא מקיאה אותם, ומה תועיל הנדוניא והמוהר של אספת איזה מיליונים, שרוצים החתנים היפים לתת בערה, אחרי שיש לה אדון אשר העושר והגדולה שלו, ורק באיש שיעשה משפט ואוהב חסד והצנע לכת עם ד', בו תחפוץ, ואם שלש אלה לא יעשה לה, חנם כל תשוקתם ועמלם בזה, ואף לא הכסף!

ואח"כ כשנתרבה בהציונית הסמולת יותר מהאוכל, ויבינו כי מעתה לא אמצא עוד בהם קורת רוח, נפרדו ממני ויתחילו לחיות גלוזים במענלותם יותר, עפ"י הדרכת ה"מורסא" שלהם, ההולך בשיטת הירצל, שכל הציונים די בכל אחר ואחר מחויבים להתחזק ולכבוש את הקהלות, ועי"כ החלו לפתוח חדרים בלי הסכמת ושאלת הרבנים, ומובן היה לפני, כי מחשבתם הוא רק להתפאר בהם ולהפיח רוח זרה בילדי הדור החדש, עפ"י שיטה חדשה עורית בעורית, כי לולא כן למה הרחיקו א"ע בצדי הדרכים ופתחו להם ציינעס וקאפיינעס להקהל ולקרות ולשנן שמה תורת הירצל, לקיים ושננתם לבניך שיהיו מחודדים בסיך, ותלמידנו המה ה"מורסות" שלהם, וכאשר היה למורת רוחי הוכחתי את הטובים שבהם, והזהרתי אותם באזהרות שונות, ואמרתי להם כי יאלצוני לצאת במחאה גלויה ולהגיד חות דעתי בגלוי. ועכ"ז התאפקתי ברוחי ואחזתי בשיטת הרבה רבנים גדולים: „שבקא לרויא דמנפשיה נפל" וסופם פסתמא יהיה כסופם של המעפילים אחרו שסרו מד' והיא לא תצלח, ואף שהתחלתי לרמז בדרשותי קבל עם שאין דעתי נוחה עוד מהם, בכ"ז לא יצאתי ערנה מגדרי.

וכחדש ימים לפני הקונגרס הלוגדוני, נודעו הדבר שישבתי בד"ת בווילנא עם הרה"ג ר"י ריינעס מלידא והיתה אז אספת ציוני הגליל שאליה באו הרבה רבנים. מובן, שלא הלכתי עוד אל אספותיהם, אך בהתאסף אח"כ הרבנים בפני עצמם בחדרו של הרה"ג ריינעס שבהאכסניא שלנו, נכנסתי ג"כ לשמוע דעתם, ונתפעלתי הרבה בשמעי את חות דעתו של הנאבד"ק מאריאמפאל, שהיה ג"כ מראשי המעוררים אל האספה, באמרו כי נשתנה דעתו עתה ואינו רומה שטיעה לראיה, כי אחרי ראותו כעת, נתקררה דעתו ולא יוכל עוד להניד דבר עד אחר הקונגרס הרביעי בלונדון, ואח"כ הניד כאויא את דעתו זה בבה וזה בבה, ולא יכולתי עוד להתאפק ברוחי ואומר להם מפורש, כי את אשר יאמרו אחדים להעמיד שומרים על הקולטורא לבל תשרך דרכה, ואנכי חשבתי כן מראש, הנה הנסיון הראה לנו כי הוא דבר בטל ואין אפוטרופסים לזה, וע"כ ג' תנאים אומר לכם: א) הקולטורא טוכרחת לצאת מעבודה הציונית בבימול גמור. ב) לבטל משלחת המטיפים יען כי המה דוברים סרה על הדת והאמונה. ג) שיחזיר אחור הד"ר הירצל את דברו בהקונגרס הב' כי על הציונים להתחזק בכל אתר לכבוש את הנהגת הקהלות תח"י, ודבר זה יחריב עולמות, וכל התקלות ומכשולים יבואו על ידו, ואם שלש אלה לא יעשה לה, נוח לה לציוניזמוס שלא נבראה משנבראה. — אח"כ בא המורשה הגלילי ומודעה כתובה בידו לחתום עליה כתור הכשר מרבנים, אמרתי לו כי לא יחתם בטרם יקימו הני תנאים, ויאמרו איזה מהם להשליש זאת בהשלשה ומנח יהיה נכתב ע"ז בתנאי, ואען אותם: לא! אינני רוצה בשום השלשות, כ"א שיהיו כל התנאים האלה מפורשים בהכשר עצמו! ונתבטל הדבר. ובין כוי"כ הציונית הולכת ומשרכת דרכיה עפ"י תכניתם של החפשים מרוסיא, ונלווה היא במעגלותיה מיום ליום; כל נער משתולל החל לאחוז בקרני ציון, לנגח במו את כבוד ישראל ויעשו להם מחולות וטוזיקא לפרוט בנבל וכנור להשמיע ברחוב קולם לבל עובר גם בימי המצרים אשר תסוג לב כל שומע וחרד בהתחלל שם שמים על ידם כי חרפה גדולה היא גם לפני עם הארץ אשר ישאלו ומה קול השמחה? ונתקיים בנו מאה"כ „זכרה ירושלים בימי עניה ומרודיה כל מחמדיה אשר היה לה מימי קדם וגו', ראוה צרים שחקו על משבתיה"... וכל זאת אני הגבר ראיתי במחני והנני עד ראיה עליהם, וכן שמע שמענו ע"י מבה"ע, שכל המעשים האלה נקרים ונעשים ברוב המקומות אשר חברות ציונים שמה.

סוף דבר: ראה ראיתי, כי הענין ורעיון הציוני האמתי נחלש יום יום, וכל מי שהיה בו זיק יראת שמים ברח מהם ומהמונם כבורח מפני ארי ומפני הדליקה, ולא נשאר בין רוב המחזיקים עוד בהרעיון הציוני רק המושכים בשבט סופר ובני הנעורים אשר לבם ריק והבל ירדופו, והציונים האלה, מחללי הדת, יפרו, ונערים מופלגי תורה שישבו עד היום באהלי שם, יוציאו אותם בחלקות סיהם, ויכניסום לבתי ועדיהם ומשחיתם, והחורבן וההרס בישראל נורא ואיום מאד. ובכ"ז עדיין לא יצאתי מנדרי, עד שקרה שבני העיר הביאו לפה את הרב הגדול הדרשן והמוכיח המפורסם צדיק מאד נעלה ר' אליקום נעציל נ"י להטיף להם מוסר ותוכחה, ודברי מוסריו הועילו הרבה, עד שהתאגדו כמאה איש ללמוד בכל יום בחבורה וקבלו עליהם לבלתי נלח את זקנם בתער, כן התחיל לסייע לתקן חדרים עפ"י דרכי התורה ועוד כמה תקנות, ומה עשו בני ציון היקרים? שרקו עליו בדברי בוז שא"א להעלותם על הגליון וביען כי חכמה ומוסר אוילים בוז. ולמען יוכלו למלאות תאותם, הביאו להם מטיף מבני מינם להטיף בנגדו, ובראותם כי לא הועילו בזה מאומה המציאו להם עצה פשוטה: בתחלת הביאו פוחזים

לעשות מהומה בבהמ"ד ואח"כ הלכו וידברו עליו סרה לפני שר השוטרים עד שצוה שלא ידרוש שום אחר מהם, ובראותי כל זה לא יכולתי עוד להתאפק לתת תוה"ק למרמם רגל כל נער ובער. ואצא מגדר הסבלנות לצעוק מרה לפני קהל עדת ישרון לעצור בעד זרם מים הזידונים השוטף ובא מכסף השקלים, שקלי הכשרים, הנשקלים שלא מרעת; ואם כי נלוי לפני כי האנשים האלה אשר בחרו בדרכיהם ובשיקוציהם נפשם חפצה יחרפוני ולא ישמעו לדברי, הנה מקולם לא אחת ומהמית המונם לא אפחד, אין לי עסק עמהם! רק להציל את בני עמי מנגף הבא וחוזר ע"י הסבלים, יעשו להם מסכה מכספם כחבונם עצבים, יראו חלום בארץ הצבי, אבל לא יהיה ח"ו הקצף על בנ"י הכשרים והנאמנים לד' ומלך, וייעפו נערים [אלו המנוערים ממצות] ויגעו, וקוי ד' יחליפו כח, ומבלי לעזור להם עוד בכסף הניתן ע"י עושה המלאכה, המה המכ"ע היוצאים רק לעשות כפירה נמורה בכל מצות ד', וכמליצת המקונן: "חזה התגופה ושוק התרומה טרפו אריה והכפירה" — לפנים "הכפירה" והיום: "הצפירה"! ובל איש ירא וחרד ישמור לנפשו מלהתחבר עמהם וללכת בחבורתם, כי המה חבור עצבים מעשה הבל ותיאטרון ותועבה נעשתה בישראל ובירושלים (מלאכי ה') וכתיב בתריה וכו' אם ת"ח הוא לא יהי' לו ער בחכמים ועונה בתלמידים, אם כהן הוא לא יהי' לו בן מגיש מנחה לה' צבאות [סנהדרין פ"ב] כאשר נקוה לראות אי"ה את הסוף דבר שיהי' לפעלותיהם.

והנה מצאתי חובה בנפשי להסביר כל הדברים הנ"ל, עפ"י מאמרו"ל: "אלו אחר היה אומר הבל הבלים וכו' אבל אם הבל הבלים אמר קהלת ע"כ ודאי הכל הבל", כי אקוה בעוהשי"ת שלא יחשדני שום אדם בשום חשד בעולם. הן אנכי החזקתי מראש בידיהם, וחקרתי ודרשתי וכחנתי, וצרפתי כל שורש הענין וכל הנמצא בו מטוב ועד רע, ואף אחר שיצאה לתרבות רעה השתדלתי הרבה לתקן עוותתה, ובמתינות הרבה ובחקר דבוי עזבתיה ומאסתיה ונתתי לה גט פטורין, ולא יחשדני שום איש מצד קנאת שררה וכבוד, כי לא רציתי לישול שום חלק שררה מכל אשר הציעו לפני בזה, ובפירוש אמרתי בעת המחלוקת בווארשא ובאוזעל, כי מכל הרבנים מציעי החלטת ועד הרבני, מפורש הותנה ששום אחד מהם לא יקח התמנות בועד הרבני, ורציתי לתת להם חתימתי ע"ז, ועל הכל אביא להם עדים כשרים מהציונים עצמם, וכל אופני השררות שנתהוו מחדש, הוצעו לפני בראשונה לקבלם עם מתן שכר טוב בצרה ולא רציתי, [רק זאת אמרתי להם (בעוד שטעיתי אז בכונת רצונם) כ"א יחתמו הציונים ויתנו ערובה נכונה על הפרטים שהצעתי לפניהם הנני מקבל ע"ע להביא להם אח"כ הכשר מנאוני הדור שיחיו] ולא ימצאו בכל דברי שום פתירה בדעתי מראשית התנועה עד היום, — וכל דברי ח"ו לא לקנתר באתי, רק להוכיח להם פשעם ומומם כאוהב נאמן. וח"ו גם היום לא את עצמם ובשרם שנאתי רק את מעלליהם ודרכם המשובה שנאתי, והלואי לא עמדו מראש על דעתם הנכזבה, ורצו לקבל את עצת הזקנים שקנו חכמה יותר מהם, כי אז לא היה מחלוקת ומשטמה בישראל להכות לרסיסים את אחדות האומה ומטרתה. אך הם בדרכם ובפחזותם לא השו אונם לשמוע כדת, ואפילו בדרך פשרות חכמי התלמוד לפי דעת המורשה שלהם לא הלכו ורוצים להתפשר עם המולטאן יריה טרם בואם בפשרה עם הבוי"ת, אשר הוא רק הוא, הבעל דעה בנידון הזה, וינסו נא לתת לו לפתות איזה פים כמאו"ל: "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח" וכו' אבל הציונים לא אבו לתת כלום ומעתה יאמר ד' צבאות וגואלו, אני ד' היה צריך להיות ראשון, והמה יחשובו, כי אני הוא אחרון — אבל ידעו כי "מבלעדי אין אלהים" וד"ל . . .